

Utvärdering av Sociala insatsgrupper 20-29, Rinkeby-Tensta

- Delrapport 1, Processutvärdering

19-12-2016

Av: Alexandra Zamparutti

Innehåll

Bakgrund	3
1. Sociala insatsgrupper 20-29 i Rinkeby och Tensta	4
2. Syfte och disposition	4
3. Metod för utvärderingen	5
3.1 Material	5
3.2 Etik	7
4. Fas 1 – organisation, rekrytering av personal och uppbyggnad av struktur	8
4.1 Projektets organisation	8
4.1.2 Projektets anställda	8
4.1.3 Styrgrupp	8
4.1.4 Referensgrupp	9
4.1.5 Polisen	9
4.1.6 Projektets övriga samarbetsparter	10
4.2 Rekrytering av personal och uppbyggnad av struktur	10
4.2.2 Lokalförankring	12
4.2.3 Dokumentation och arbetsrutiner	12
5. Fas 2 – Arbete med målgruppen och projektets vidareutveckling	14
5.1 Arbete med projektets deltagare	14
5.1.2 Hur kommer deltagarna till projektet?	15
5.1.3 Arbete med deltagarna	15
5.1.4 Svårigheter i arbete med målgruppen	17
5.2 Projektets vidareutveckling	19
5.2.1 Förändringar i arbetsgruppen	19
5.2.2 Samarbetet med myndigheter och övriga aktörer	21
6. Fas 3 – Projektidens slut och omorganisering	27
7. Sammanfattning och reflektioner	29
8. Referenser	31
9. Bilagor	32

Bakgrund

Det är ett väl känt faktum att kriminalitet och social utsatthet ofta samvarierar och att problem inom ett livsområde ofta påverkar individen även i andra avseenden. Faktorer som utbildning, arbete, socioekonomisk status och narkotikabruk är ofta delar av en större problembild. I vissa stadsdelar är kriminaliteten och arbetslösheten högre än i andra och andelen ungdomar som utbildar sig är lägre (Nilsson, 2002).

I Sverige ses kriminella grupperingar som ett växande samhällsproblem (SOU 2010:15) och för att minska detta problem, menar regeringen, att samhället behöver förhindra rekrytering av unga till kriminella grupper samt underlätta avhopp från dessa grupper (ibid). Ett övergripande samhällsmål är således att minska kriminaliteten. Detta kan alltså ske både genom att förhindra att människor blir kriminella och genom att kriminella individer lämnar sin kriminella livsstil, en förutsättning för det senare är att dessa individer har ett alternativ till denna livsstil. För att lyckas med detta måste alltså förutsättningar skapas för att möjliggöra denna förändring. Detta kan ske genom att individen till exempel etablerar sig på arbetsmarknaden, utbildar sig, får en bostad och/eller upphör med ett narkotikabruk (SOU 2010:15).

Arbetet med sociala insatsgrupper (SIG) har sitt ursprung i SOU 2010:15¹. Syftet med sociala insatsgrupper var att socialtjänsten, som hade huvudansvaret, tillsammans med den lokala polisen skulle bilda sociala insatsgrupper för att samordna *befintliga* samhällsresurser. Dessa gruppers arbete skulle riktas mot unga som riskerade att hamna i (eller befann sig i) kriminella nätverk och detta skulle motverkas genom att skapa individuella handlingsplaner för de unga. Handlingsplanerna skulle vara dynamiska och kunna anpassas efter enskilda individers behov. Även Kriminalvården, Statens institutionsstyrelse, missbruksvården och psykiatrin samt ideella organisationer och näringslivet kunde kopplas till SIGs arbete (SOU 2010:15).

¹Regeringen beslutade i februari 2009 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder för att förhindra kriminella grupperingars etablering i samhället. Länspolismästaren Carin Götblad utsågs till särskild utredare. Resultatet av utredningen presenteras i SOU 2010:15 "Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp", där bland annat Sociala insatsgrupper föreslås som åtgärd.

1. Sociala insatsgrupper 20-29 i Rinkeby och Tensta

Projektet Social insatsgrupper 20-29 i Rinkeby och Tensta (fortsättningsvis kallat projektet) startade i årsskiftet 2012/2013. Detta projekt skiljde sig till viss del ifrån tidigare sociala insatsgrupper, då det riktade sig till en äldre målgrupp, 20-29 åringar, tillskillnad från tidigare sociala insatsgrupper som främst riktat sig till ungdomar.

Ett hinder mot att samordna olika myndighetsresurser för att hjälpa enskilda individer är sekretesskravet. Alla myndigheter har sekretesskravet att följa och kan, i princip, inte dela med sig av uppgifter om en individ till andra myndigheter utan individers tillåtelse. Då en person samtycker (se nedan) till deltagande i sociala insatsgrupper lyfts sekretesskravet mellan de myndigheter som är kopplade till personen (Gunnar Wretling, Frivården, 8/3-2013). En fördel med sociala insatsgrupper är därför att deltagaren inte behöver ha kontakt med lika många handläggare/kontaktpersoner och att sekretessen² blir lättare att hantera.

Projektet syftade till att *mobilisera* samhällets *befintliga* resurser för att minska kriminaliteten och öka tryggheten både för målgruppen och för medborgarna i samhället. Detta skulle ske genom positiva förändringar som innebar att livsstilskriminella unga vuxna lämnade sin kriminella livsstil och etablerade en socialt trygg tillvaro (Projektplanen). Projektet genomfördes i områdena Rinkeby och Tensta. Målgruppen var unga vuxna i åldersgruppen 20-29 som saknade fast sysselsättning (arbete/studier), huvudsakligen försörjt sig genom brott och levde under svåra sociala förhållanden. Målgruppen hade tidigare varit i kontakt med socialtjänst och polis under uppväxten och hade inte lyckats skapa en socialt trygg tillvaro i myndig ålder (Projektplanen, 2012).

2. Syfte och disposition

Syftet med denna processutvärdering är att beskriva hur ett projekt med sociala insatsgrupper startade och byggde upp sin verksamhet. Resultatet av process- och effektutvärderingen kan

² För att ingå i projektet måste deltagarna lämna samtycke till att berörda myndigheter utbyter information som rör deras person.

förväntas påverka det fortsatta arbetet med målgruppen i området och slutsatserna kan även användas som underlag för liknande insatser i andra stadsdelar eller i andra delar av landet (Projektplanen, 2012).

Nedan kommer jag först ge en beskrivning av hur utvärderingen av detta projekt har genomförts för att sedan övergå till resultaten av utvärderingen.

Jag har delat upp processen i tre faser; fas 1 där jag beskriver projektets början: organisation, anställda och vilka aktörer som var involverade i detta projekt. Fas 2, där jag beskriver hur projektet vidareutvecklades och där jag mer ingående beskriver målgruppen, det vill säga de individer som projektet riktade sig till, hur man kom i kontakt med dem och arbetade med dem. I fas 3 beskriver jag slutskedet av projekttiden och förberedelser för att bli en permanent verksamhet. Mina egna reflektioner, i egenskap av utvärderare, och diskussion om framgångar och svårigheter med detta projekt finns under alla tre faser och markeras just *reflektioner*.

3. Metod för utvärderingen

På uppdrag av Stockholms stad genomförde Stockholms universitet en utvärdering av arbetet med sociala insatsgrupper. Utvärderingen bestod av två delar, en processutvärdering och en effektutvärdering. Eftersom detta projekt riktade sig till en, för sociala insatsgrupper, ny målgrupp krävdes att arbetsrutiner, dokumentationssystem och åtgärder anpassades efter detta. Uppbyggnaden av projektet dokumenterades därför fortlöpande och beskrivs i föreliggande processutvärdering.

Syftet med utvärderingen var dels att beskriva hur projektet etablerades och hur deras arbetsrutiner utvecklades, samt att ta reda på hur sociala insatsgrupper fungerade, det vill säga, vilka effekter projektets arbete fick (eller inte fick) på brottsligheten (Plan för utvärdering, 2013).

3.1 Material

Datamaterialet till processutvärderingen består dels av daganteckningar som projektledare och så kallade lotsar (se beskrivning nedan) förde i början av projektet, intervjuer med projektledare, lotsar, deltagare, styrgruppsrepresentanter samt annan dokumentation som upprättats inom projektet och informationssökningar på internet om delaktiga aktörer. Utöver

intervjuer och daganteckningarna genomfördes även deltagande observationer i projektets lokaler för att få en mer fullständig bild av hur projektet arbetade och hur de mötte deltagarna i sitt dagliga arbete (Aspers, 2011:109).

Intervjuer med deltagarna i projektet har genomförts och använts både för att beskriva processen och för att utvärdera effekten av projektet. Målet var att få en så fullständig bild som möjligt av deltagarnas sammantagna upplevelser och därmed att intervjua så stor andel av deltagarna som möjligt. Urvalet bestod således av samtliga deltagare.

För att få tillgång till intervjudeltagare vände jag mig först till personalen i projektet. Projektledare och lotsar informerades i stora drag om vad intervjuerna skulle behandla och vilka förutsättningar som gällde för deltagarna (anonymitet och frivillighet etcetera). Lotsar och projektledare informerade sedan sina deltagare och gjorde en första förfrågan om att delta i utvärderingen och därefter bokades en tid med mig för att träffa deltagare som accepterade detta. När jag sedan träffade deltagarna gick jag åter igenom syftet med intervjun, deras anonymitet, frivillighet och vilka förutsättningar som gällde. De som valde att delta, fick även ta del av en skriftlig information och skriva under ett samtycke till att delta i utvärderingen, samtycket gällde både intervjun och insamlingen av registerdata³.

49 deltagare intervjuades av de totalt cirka 125 personer som varit inskrivna i projektet under tiden för datainsamlingen. Fyra deltagare tackade nej till att delta i utvärderingen när de träffade mig, men de ville ändå kommentera projektet inofficiellt. De resterande som inte deltagit i intervju har antingen tackat nej då projektets anställda gjort en första förfrågan eller har inte tillfrågats då projektledare bedömt att det inte varit lämpligt⁴.

Avsikten med intervjuerna var dels ge en bakgrund till deltagarnas livssituation och dels att belysa deras deltagande i projektet; varför de valt att delta och vilka förväntningar/förhoppningar de hade på projektet. Intervjuerna var semistrukturerade och behandlade teman som individens bakgrund, uppväxt, familjeförhållanden, utbildning, arbete, kriminalitet och erfarenhet av narkotikabruk samt deltagande i projektet.

³ Insamling av registerdata innebär att statistik över dels deltagarnas brottslighet och brottsligheten generellt i området samlas in, både före och efter deltagande i projektet för att kunna studera utvecklingen över tid.

⁴ En vidare diskussion om bortfallet finns i delrapport 2 – Deltagarna i SIG.

3.2 Etik

Att genomföra denna typ av utvärdering är känsligt ur etisk synpunkt. För att uppfylla de forskningsetiska kraven på anonymitet och konfidentialitet (Vetenskapsrådet, 2011:67) separerades utvärderingen från själva projektets arbete. Dataflödet mellan projektet och utvärderingen var begränsat och inga personanknutna uppgifter från utvärderingen överfördes till själva projektet. Däremot var det nödvändigt att personanknutna data överfördes från projektet till utvärderingen. Utvärderingen gav dock fortlöpande information till projektet på strukturell (icke personbunden) nivå, syftet med detta var att man inom projektet skulle kunna följa om man arbetade mot de fastställda målen (Projektplanen, 2012).

Information om deltagarna på individnivå fanns alltså i både projektet och i utvärderingen. I utvärderingen följdes individer som ingått i projektet med hjälp av registerdata och intervjuer. För att personer skulle kunna ingå i intervjustudien krävdes att de lämnade samtycke (detta samtyckeskrav gällde både intervju och registerdata uppföljning). Däremot var det varken rimligt eller lämpligt att inhämta informerat samtycke från den större gruppen av individer som inte deltog i projektet men som för jämförelsens skull följdes med hjälp av registerdata eller som ingick i kartläggningen. I etiksammanhang är grundregeln att den nytta som ett forskningsprojekt skapar ska vara större än de eventuella risker för skador som det kan medföra (Vetenskapsrådet, 2010:31). I detta fall sågs ändamålet med utvärderingen kunna medföra stor nytta; kunskaper om vilka effekter en samordning av samhällsinsatser har för att hjälpa individer med allvarliga sociala problem. Däremot förelåg ingen direkt risk för att de studerade individerna skulle komma att skadas genom att delta i utvärderingen av projektet, förutsatt att kraven på konfidentialitet uppfylldes. Det insamlade datamaterialet förvarades på ett säkert sätt för att förhindra att personinformationen hamnade i obehörigas händer. De undersökta individerna utsattes emellertid för ett visst integritetsintrång genom att vissa omständigheter rörande deras livssituation granskades av forskare. Detta intrång kunde dock anses uppvägas av den nytta som undersökningen medförde.

4. Fas 1 – organisation, rekrytering av personal och uppbyggnad av struktur

4.1 Projektets organisation

Organisatoriskt startade projektet som en egen enhet under All- teamet⁵ på Individ och Familjeomsorgen i Spånga- Tensta (Projektledares daganteckningar, 5/3-2013). De olika samverkansparterna till projektet fanns representerade i en styrgrupp (se nedan) och projektets anställda bestod av projektledare och lotsar.

4.1.2 Projektets anställda

I projektet arbetade projektledare och lotsar. *Projektledarna* skulle skapa samverkan mellan de olika aktörerna i projektet och handleda *lotsarna* i deras dagliga arbete med deltagarna.

Lotsarna skulle arbeta närmast deltagarna och hjälpa dem i kontakter med myndigheterna. Lotsarna arbetade som coacher och fanns där som ett stöd när deltagarna behövde det. Individuella bedömningar gjordes hela tiden för att anpassa insatsen efter den enskilde deltagarens behov och önskemål (Projektledares daganteckningar, 8/3-2013). I praktiken blev dock rollen som lots respektive projektledare mer flytande, särskilt i perioder med personalbrist (se vidare) (Samtal med projektledare, 6/2-2015).

4.1.3 Styrgrupp

Inom ramen för sociala insatsgrupper skulle samverkan skapas mellan de aktörer som var involverade i åtgärder och stöd kring de deltagande individerna. I detta projekt skulle samverkan skapas mellan stadsdelsförvaltningarna Spånga- Tensta och Rinkeby- Kista, Polismyndigheten, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Kriminalvården, Frivården, Stockholms läns landsting, Arbetsmarknadsförvaltningen, Socialförvaltningen och Kronofogden. Dessa aktörer fanns representerade i projektets *styrgrupp*. I styrgruppen delades ordförandeskapet mellan förvaltningscheferna i Rinkeby- Kista och Spånga- Tensta. Styrgruppsmöten hölls kontinuerligt där projektledarna och styrgruppsrepresentanterna gemensamt diskuterade och formade projektets utveckling (Projektplanen, 2012).

⁵All-teamet är ett samarbete mellan Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning och Stockholms läns landsting och arbetar med beroende och missbruk hos personer över arton år och har ansvar för beroendevård och socialpsykiatri i stadsdelen Spånga- Tensta (Stockholm.se, 17/3-2013).

4.1.4 Referensgrupp

Projektledarna hade även en referensgrupp till sitt förfogande för att kunna inhämta referenser och erfarenheter. Referensgruppen bestod av chefer för de enheter som arbetade nära projektet med försörjning, psykiatri, brottsprevention etcetera (Projektplanen, 2012). Vilka som skulle ingå i referensgruppen var något otydligt men inledningsvis fanns BRÅ Spånga – Tensta och Preventionsenhetschef från Rinkeby, samt polisen att tillgå (e-post korrespondens med projektledare). Rekryteringen av lotsar skedde i samråd med denna referensgrupp och med den lokala polisen (Projektledares daganteckningar, 11/3-2013).

4.1.5 Polisen

Polisen hade en central uppgift i projektet. Polisen var en av initiativtagare till projektet och närpolischefen var med och rekryterade projektledare. Närpolischefen berättade i en intervju att han var mycket nöjd med valet av projektmedarbetare, och han betonade fördelen med att ha anställda med god lokal förankring, som var välkända och hade ett gott rykte i området (Intervju med Erik Åkerlund, dåvarande närpolischef 10/7-2013). Utöver deltagande i uppbyggnaden av projektgruppen bestod polisens uppgift i att tillsammans med projektet välja ut lämpliga deltagare. Detta skedde inledningsvis genom att två kontaktpoliser som var knutna till projektet träffade några deltagare åt gången och även samtalande enskilt med några av dem. Syftet var att deltagarna och polisen skulle få lära känna varandra och kunna skapa en kontakt som skiljde sig från den sortens kontakt som både deltagare och polis var vana vid. Deltagarna gavs också möjlighet att ställa frågor till polisen och möta dem på en ”mera jämlik nivå”. Projektgruppen upplevde att detta var mycket lyckat och att många av deltagarna fick en (till viss del) ny syn på polisen och ett förtroende för kontaktpoliserna.

Trots denna positiva erfarenhet fick polisen efterhand en mindre framträdande roll när det gällde att ta in deltagare i projektet. Projektets anställda beslutade själva vilka deltagare som skulle skrivas in och informerade kontaktpoliserna i efterhand.

Utöver detta bestod polisens roll främst i att ha uppsikt över deltagarna. Alla deltagare som skrevs in i projektet fick en så kallad spärrmarkering i polisens system. Detta innebar att kontaktpoliserna kopplade till projektet omedelbart skulle bli informerade om någon av deltagarna kom i kontakt med polisen, oavsett var i landet detta skedde, och de skulle då genast underrätta projektet (Intervju med Erik Åkerlund, dåvarande närpolischef 10/7-2013, projektledares daganteckningar, 27/3-2013).

Kontaktpoliserna berättade dock att detta system inte fungerade så effektivt som de hade önskat i första ledet. Kollegor runt om i landet ibland missat att rapportera (eller tagit lång tid på sig innan de rapporterat) till kontaktpoliserna då SIG deltagare kommit i kontakt med polisen. Att detta system fungerar snabbt och smidigt är viktigt för att understryka polisens roll i SIG, menade kontaktpoliserna, samtidigt som de hade förståelse för den ”mänskliga faktorn” och att kollegor ibland kunde ha svårt att få tid till denna rapportering (Intervju med kontaktpoliserna 12/11-2015).

4.1.6 Projektets övriga samarbetsparter

Som redan nämnts skulle samverkan, i varierande omfattning, skapas mellan Stadsdelsförvaltningarna, Arbetsmarknadsförvaltningen, Kriminalvården, Kronofogden, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Några av dessa parter arbetade redan tidigare aktivt med denna målgrupp, andra inte. En kort beskrivning av de övriga aktörerna i projektet och hur de vanligen, det vill säga utanför projektet, arbetade med målgruppen, finns i Bilaga 1. Hur samarbeten mellan dessa aktörer och projektet utvecklades inom ramen för SIG beskrivs vidare i fas 2.

4.2 Rekrytering av personal och uppbyggnad av struktur

I årsskiftet 2012/2013 anställdes två projektledare. De kom från olika professionella bakgrunder, den ena var ”internt” rekryterad och hade sedan tidigare lång erfarenhet av arbete i Tensta. Den andra projektledaren var ”externt” rekryterad och hade arbetat med utslussning och frigivningsförberedelser inom Kriminalvården de senaste åren (Intervju med projektledare, 22/2-2013).

Projektet skulle som nämnt arbeta mot en, för SIG, ny målgrupp och det fanns ingen färdig modell för *hur* de skulle arbeta, annat än att de genom att skapa samverkan mellan myndigheter skulle minska kriminaliteten hos sina deltagare. Under de första månaderna gick mycket av projektledarnas tid åt till praktiska uppgifter som krävdes för att kunna påbörja själva projektets arbete; beställa datorer, telefoner och att komma på plats på fältkontoret i Tensta (Intervju med projektledare, 22/2-2013). Projektledarna genomförde även studiebesök hos Södertäljes sociala insatsgrupper både för den yngre målgruppen och äldre målgruppen (upp till 25 år) för att hämta erfarenheter (Intervju med lots och projektledare, 8/3-2013).

Utöver detta påbörjade projektledarna omgående rekryteringen av lotsar. Målsättningen var till en början att anställa fyra lotsar, två som skulle arbeta mot vardera stadsdel. Lotsarna skulle vara utbildade socionomer, men personliga egenskaper var avgörande i rekryteringen, enligt projektledarna (Intervju med projektledarna, 22/2-2013). Den första lotsen började arbeta i mars 2013 och sedan började nästa lots i april. De två första lotsarna som började var båda kvinnor och hade båda erfarenhet av arbete i Tensta. Ambitionen var att de andra två lotsarna som skulle anställas var män, då projektledarna ansåg att det var viktigt med en arbetsgrupp sammansatt av både män och kvinnor och med så spridda erfarenheter som möjligt (Intervju med projektledarna, 22/2-2013). Rekryteringen av lotsar fortsatte och två män anställdes och började arbeta i maj respektive juli 2013 (Projektledares daganteckningar, 1/8-2013). Cirka ett halvår efter projektets start var alltså rekryteringen avslutad och hela projektgruppen var i full gång med arbetet.

Projektledarna ansåg det vara viktigt att projektgruppen arbetade som ett team och såg gärna att lotsarna hade olika kompetenser så att de kunde komplettera varandra i arbetsgruppen. Två av lotsarna hade erfarenhet av arbete med arbetsmarknadsfrågor, en lots hade erfarenhet av utredning och en lots hade bakgrund i arbete med behandling. Initialt planerade projektledarna att varje deltagare skulle ha två lotsar av vilka en skulle vara huvudlots. Dessutom skulle val av lots bero på deltagares behov och lotsarnas kompetenser (Projektledares daganteckningar, 25/3-2013). Efter en tid bestämde man dock istället att varje deltagare skulle ha en huvudlots och sedan skulle alla i projektgruppen hållas informerade om samtliga deltagare genom att projektgruppen, en gång i veckan, gick igenom samtliga deltagares situation. Lotsarna skulle dessutom föra elektroniska journalanteckningar och göra fortlöpande anteckningar i de enskilda deltagarnas arbetsplaner som hela projektgruppen hade tillgång till. På detta vis skulle deltagarna snabbt kunna få hjälp oavsett vem som var närvarande på kontoret (Projektledares daganteckningar, 7/8-2013).

Lotsarnas uppdrag diskuterades och utformades på styrgruppsmötena. Under hösten, 2013, påbörjade lotsarna en coach-utbildning för att vidareutveckla sin kompetens i det motiverande arbetet gentemot deltagarna. Utbildningen bestod av 12 träffar och pågick till och med våren 2014 (Projektledares daganteckningar 27/5-2013 och 10/9-2013).

Lotsarna skulle arbeta med genomförande av handlingsplaner, motivation, inhämtande av samtycke, samordning av resurser och att följa deltagarna vid placeringar om de återföll i brott och hamnade hos kriminalvården (Projektledares daganteckningar, 25/3-2013).

4.2.2 Lokalförankring

I den inledande fasen, de första månaderna, gick projektledarnas tid även åt att knyta kontakter med olika aktörer som fanns i stadsdelarna och som kom i kontakt med de unga vuxna som kunde bli aktuella för projektet (Intervju med projektledarna, 22/2-2013). Projektledarna ville att deras arbete skulle ha god lokalförankring och att det hade stöd bland de boende i lokalområdet. De ansåg att det var viktigt att bygga upp ett förtroende för SIG. För att skapa ett förtroende för projektet i lokalsamhället informerade projektledarna om projektet bl.a. poliser, företrädare för Lugna Gatan, medborgarvärdar och andra som var aktiva i stadsdelarna (Projektledares daganteckningar, februari 2013).

Projektgruppen berättade om hur det till en början fanns en viss misstänksamhet mot socialtjänsten i området och bland deltagarna, men att de senare upplevde en förändring i attityden. En av projektledarna reflekterade över detta och skrev följande i sina daganteckningar:

”I början var projektet bara ett av många försök inom trygghetsarbete och möttes av många med misstänksamhet. Folk är trötta på att ingenting händer. Vi ser nu att en viss tillit har skapats.” (Projektledares daganteckningar, 5/8-2013).

4.2.3 Dokumentation och arbetsrutiner

För projektledarna fanns initialt en del oklarheter över hur information om deltagarna skulle dokumenteras och hanteras. Dessa problem var främst kopplade till frågor om sekretess (Projektledares daganteckningar, 5/2-2013). För att inte bryta mot sekretesskravet skapade projektledarna ett kodsysteem där varje deltagare fick ett nummer och information om deltagarna, handlingsplaner med mera samlades i en gemensam mapp som hela projektgruppen hade tillgång till och kodnyckeln förvarades inlåst i ett kassaskåp (Projektledares daganteckningar, 25/2-2013).

Något som skiljde detta projektet från sociala insatsgrupper riktade mot ungdomar, var att de inte hade någon myndighetsutövning⁶. När liknande insatser riktas mot ungdomar så är det

⁶ Myndighetsutövning definieras som ett begrepp som omfattar beslut eller andra åtgärder som ytterst är uttryck för samhällets maktbefogenheter i förhållande till medborgarna. En vanlig definition är "utövning av befogenhet att för enskild bestämma om förmån, rättighet, skyldighet, disciplinär bestraffning eller annat jämförbart förhållande" (ne.se, 2013).

socialsekreterare som är beställare av insatser. Men projektet var en utförare utan myndighetsutövning och därför var det All- teamet och försörjningsstöd som var beställare av insatser och fattade beslut om ekonomiskt bistånd, boende, omplaceringar, insatser för missbruk etcetera (Projektledares daganteckningar, 7/10-2013)

En av projektets huvudprinciper var att individuella handlingsplaner skulle skapas utifrån de behov som identifierades för varje individ. För att utreda och bedöma deltagarens situation och behov planerade projektet att använda sig av bedömningsinstrumentet ASI⁷. Många av deltagarna hade redan en ASI utredning som genomförts av All- teamet eller Kriminalvården och projektledarna hade tillgång till dessa (Projektledares daganteckningar, 5/3-2013). Idén var att projektet själva skulle genomföra ASI intervjuer med alla nya deltagare. Endast en person i projektgruppen var dock utbildad att genomföra ASI och därför skulle tre av lotsarna utbildas i ASI utredning i mars 2014 (Projektledares daganteckningar, 18/10-2013). Detta slutfördes dock aldrig och istället övergick man till mer informella samtal och bedömningar av deltagarnas situation och behov.

När utredningen av deltagarens behov var gjord skulle en arbetsplan skapas, i arbetsplanen skulle aktiviteter noteras och planen skulle hållas uppdaterad av lotsarna (Projektledares daganteckningar, 10/5-2013). Dokumentationen inom projektet har emellertid inte alltid fungerat i praktiken. Framförallt under perioder av personalbrist har dokumentationen blivit lidande. Att föra anteckningar i deltagarnas journaler och dokumentera sitt arbete har nedprioriterats i det dagliga arbetet (Fältobservationer, 2013-2016).

Allt eftersom lotsarna anställdes introducerades de i projektets arbete och informerades om vad som har skett i projektet dittills både när det gällde utvecklingen av projektets arbete i stort och när det gällde de enskilda deltagarnas situation. De informerades även om denna utvärdering som var kopplad till projektet. Då den första lotsen började var arbetet med deltagarna ännu inte igång så inledningsvis följde hon med projektledarna i det dagliga arbetet (Lots daganteckningar 1-5/4-2013). De tre senare anställda lotsarna började nästan omgående med att träffa deltagare (Projektledares daganteckningar, 2/5-2013).

⁷ ASI- intervjun är en standardiserad bedömningsmetod för utredning och uppföljning. Metoden är utvecklad och förvaltas av Socialstyrelsen, som också håller i utbildningar. ASI-intervjun innehåller frågor om livsförhållanden på olika områden och med olika tidsperspektiv. Intervjun används för planering och utveckling av vård och behandlingsinsatser.

5. Fas 2 – Arbete med målgruppen och projektets vidareutveckling

5.1 Arbete med projektets deltagare

Projektets målgrupp har definierats som

”Unga vuxna (20 – 29 års ålder) som bor i Tensta (stadsdel Spånga – Tensta) och Rinkeby (stadsdelen Rinkeby – Kista) (...) personer som saknar fast arbete och inte studerar, utan försörjer sig huvudsakligen genom egendomsbrott och lever i socialt tunga omständigheter i övrigt. De har varit i kontakt med socialtjänsten och polisen under större delen av sin uppväxt och har inte självständigt i myndig ålder lyckats med att skapa en socialt trygg tillvaro” (Projektplan, 2013).

Projektets kontaktpoliser har kunnat bekräfta att projektet nått rätt personer och att deltagarna faktiskt tillhör målgruppen (Intervju med kontaktpoliserna 12/11-2015). Både projektledare och andra aktörer inom projektet uttryckte att det fanns tydliga fördelar med denna äldre målgrupp. De menade, att just eftersom klienterna är äldre så har dem börjat se de negativa sidorna av sin livsstil och sin kriminalitet och att dem därför är mer mottagliga för insatser och mer motiverade till förändring (Intervju med projektledare 22/2-2013, intervju med Gunnar Wretling, Frivården 8/3-2013).

Deltagarna hade olika problembilder och olika behov. Ser man till gruppen i helhet låg de största problemen i sysselsättning/försörjning och boende. De flesta deltagarna var i behov av försörjningsstöd och om de inte redan hade försörjningsstöd så fick de ofta hjälp att ansöka om detta i samband med att de skrevs in i projektet. De flesta deltagarna fick också hjälp att skriva in sig hos Arbetsförmedlingen och Jobbtorget (Projektledares daganteckningar). Flera deltagare saknade eget boende och projektledarna sökte möjliga lösningar för hur de skulle kunna hjälpa deltagarna att lösa sin boendesituation (Projektledares daganteckningar, 10/4-2013).

Både projektledare och lotsar beskrev deltagarna som personer som ”hamnat snett”, som kände sig svikna av systemet men också var trötta på sin kriminella livsstil eller hade skuld känslor gentemot sin familj. Därför var de mycket motiverade till förändring (Intervju med projektledare 22/2-2013).

5.1.2 Hur kommer deltagarna till projektet?

Projektledarna upplevde redan från början att det fanns ett mycket stort intresse för projektet. Unga människor i området tog själva kontakt med projektledarna på deras fältkontor i Tensta. Även föräldrar till unga vuxna kontaktade projektledarna och ville att deras unga skulle vara med i projektet (Intervju med projektledare 22/2-2013). Projektledarna kontaktades även av tjänstemän inom kriminalvården, av socialsekreterare från socialtjänsten och All- teamet och av polisen som föreslog deltagare som man ansåg skulle passa i projektet och som var intresserade av att delta (Projektledares daganteckningar 5/2-2013).

Fördelningen av deltagare var till en början skev mellan stadsdelarna Tensta och Rinkeby. En större andel av deltagarna kom från Tensta. Projektledarna förmodade att det berodde på projektets starka förankring i Tensta. Flera i projektgruppen hade arbetat i Tensta tidigare och fältkontoret var lokaliserat där. Projektledarna menade att det inneburit att projektet varit mindre känt i Rinkeby, men att det efterhand började etablera sig även där och att fördelningen mellan stadsdelarna blev mera jämn med tiden (Intervju med projektgruppen, 28/11-2013).

5.1.3 Arbete med deltagarna

Initialt var tanken att varje lots skulle arbeta med fyra deltagare åt gången men då intresset i området, redan från början, var mycket stort ville projektledarna inte neka någon att delta om detta var motiverade. Efter att ha tagit in fler än dubbelt så många deltagare som var planerat från början, så fick projektledarna till sist säga stopp på grund av personal brist. En gräns sattes vid tio deltagare per lots. Flera än så bedömdes innebära allt för stor arbetsbelastning. Projektledarna skapade sedan en väntelista. Som flest fanns det cirka 50 personer som stått på väntelistan.

En annan begränsning för antalet deltagare i projektet var att de flesta deltagarna var i behov av försörjningsstöd och socialförvaltningen satte en gräns vid cirka 40 deltagare åt gången. När en deltagare inte längre var beroende av försörjningsstöd, kunde en ny deltagare skrivas in, även om kontakten med den tidigare deltagaren fortsatte (Samtal med projektgrupp 28/11-2013 och projektledares daganteckningar).

Det första steget efter att en potentiell deltagare visat intresse för att vara med i projektet var att en bedömning gjordes för att avgöra om individen passade för sociala insatsgruppers verksamhet, huruvida han/hon uppfyllde kriterierna för målgruppen och för att ta reda på hur motiverad personen var. Beslut om huruvida en person var lämplig som deltagare i projektet fattades inledningsvis (som nämnts ovan) i samråd mellan polis och projektledare. Senare kom projektledare att fatta dessa beslut på egen hand. Om individen var aktuell för social insatsgrupp gjordes även en förfrågan om samtycke. Alla deltagare var tvungna att lämna skriftligt samtycke för att kunna delta i SIG. Genom att de samtyckte till deltagande i en social insatsgrupp tillät deltagaren att sekretessen kring deras personuppgifter lyftes bort, så att de olika myndigheterna/förvaltningarna kunde samarbeta kring individen (Projektledares daganteckningar, 27/3-2013).

I fall där det fanns ett motstånd mot att lämna samtycke kunde en lots försöka öka motivationen hos deltagaren. Detta har dock inte varit något större problem, enligt projektgruppen. När individen samtyckt till att sekretessen bryts kunde alltså andra berörda myndigheter (utifrån individens behov) kopplas in och en individuell handlingsplan skapades. Det var projektledare, lotsar, kontaktpolis och andra berörda myndigheter som tillsammans skapade en handlingsplan. Projektledarna följde sedan upp planen och rapporterade till arbets- och styrgruppen (Projektledares daganteckningar, 27/3-2013).

Projektgruppen ansåg att en viktig del av sociala insatsgruppers arbete var att stödja deltagarna i att skapa dagliga rutiner. Därför erbjöd man deltagarna träningskort på en lokal träningsanläggning där de kunde träna både tillsammans med lotsar och på egen hand (Samtal med projektgruppen, 14/5-2013). Deltagarna erbjöds även att äta frukost eller fika på fältkontoret. Deltagarna kunde när som helst på vardagarna, utan att behöva boka tid, komma till fältkontoret för att prata med lotsar och projektledare både individuellt och i grupper. Det var därför viktigt att någon ur projektgruppen alltid fanns tillgänglig i lokalen. Detta fungerade enligt projektgruppen mycket väl, deras uppfattning var att deltagarna stöttade varandra och att det var bra för de deltagare som inte ännu hittat sysselsättning, i form av arbete eller utbildning, att ha någonstans att vara på dagarna.

Projektledarna ansåg att det var viktigt att se till helheten. Att skapa ett nätverk kring individen, att engagera och involvera deltagarens familj och vänner i processen, menade de, gav stöd till förändring och kunde även fungera som en ytterligare motivation (Samtal med projektgruppen, 14/5-2013).

Naturligtvis hände det att deltagare misskötte sin planering, till exempel missade eller var försenade till möten med myndigheter. Enligt projektledarna skötte dock deltagarna oftast kontakten med lotsarna väl och lotsarna hjälpte då deltagarna med att boka nya möten och försökte förklara deltagarnas problembild för myndigheterna (Samtal med projektgruppen). I några fall har deltagare misskött sig så pass mycket att de skrivits ut från projektet. Skäl till att uteslutas ur projektet har formulerats i dokumentet ”Utskrivningsrutiner sociala insatsgruppen unga vuxna 20-29” och är exempelvis att deltagaren varit inaktiv och inte upprätthållit kontakt med sin respektive lots eller på grund av att man återfallit i brott (Utskrivningsrutiner sociala insatsgruppen unga vuxna 20-29 år).

Projektet skapade även en ”vilande lista” för deltagare som för tillfället inte var i behov av aktiva insatser. Till dessa hörde deltagare som för tillfället hade en stabil situation, till exempel studerade på heltid eller skulle verkställa fängelsestraff för brott som begåtts innan de började i projektet eller var häktade i väntan på dom. De ansågs dock fortfarande vara deltagare i projektet och kontakten med lotsar upprätthölls tillsvidare (Projektledares daganteckningar, 18/10-2013). Projektledare och lotsar kunde även besöka deltagare på häkte i väntan på åtalsförhandling (Projektledares daganteckningar, 7/8-2013).

5.1.4 Svårigheter i arbete med målgruppen

I samtal med projektgruppen berättades om en viss frustration bland deltagare över att det gick långsamt och ”ingenting hände”. Detta skrev också en projektledare om i sina daganteckningar (Projektledares daganteckningar, 16/9-2013) och det fanns en stor medvetenhet i projektgruppen om risken för att deltagare skulle ”tröttna” på att det gick för långsamt (Samtal med projektgrupp, 28/11-2013).

”De är frustrerade för att de har skickat många cv och ingen har hört av sig.” (Projektledares daganteckningar, 11/11-2013).

Deltagarna hade förstås också själva ett ansvar att vara aktiva för att ta vara på den möjlighet som projektet innebar. Projektledarna berättade att vissa deltagare som hade fått en chans (till arbete/utbildning) tackat nej eller inte fullföljt utbildningen. För att förhindra denna typ av situationer menade projektledarna att projektgruppen måste vara mer aktiv i uppföljningen av deltagare som fått arbete/utbildning för att hjälpa dem behålla motivationen. Vidare framhävde projektledare att det var viktigt att gruppen förmedlade till sina deltagare att deltagarna själva hade ett stort ansvar för sin framtid och att det var ”de som måste göra jobbet. (...) Göra dem

medveten om att det hänger på dig (...) de måste vara aktiva, inte bara sitta och vänta.” (Projektledare i samtal med projektgruppen, 28/11-2013).

En lots berättade att lotsarna försökte motverka denna känsla av att ”inget hände” bland deltagarna genom att motivera och få dem att förstå att det även är deras eget ansvar att se till att de kommer framåt. Till exempel att de själva är aktiva i jobbsökande.

”En del är nästan lite bortskämda (...) vill inte ta vilket jobb som helst” (Lots i samtal med projektgruppen, 28/11-2013).

Reflektioner

Motiv till att delta i projektet och risker

Med ett kritiskt öga skulle man kunna ifrågasätta deltagarnas motiv till deltagandet i projektet. Det finns alltid en risk att människor försöker utnyttja systemet för egen vinning och även i detta projekt fanns risken att personer deltog endast för att få försörjningsstöd och andra fördelar. Min uppfattning är dock att majoriteten av deltagarna var genuint motiverade av andra skäl. Försörjningsstöd var kanske en förutsättning för att kunna ändra sin livsstil, men knappast det enda motivet till deltagande i projektet för de flesta. Enligt projektledarna och deltagarna själva var det belopp deltagarna fick från försörjningsstödet endast en bråkdel av vad de tidigare ”tjänat” på brott och deltagarna måste själva lägga ner mycket tid och vilja för att få hjälp genom SIG (Samtal med projektgruppen).

Att deltagarna samlades och umgicks på fältkontoret skulle också kunna utgjort ett problem. Min uppfattning är att viss försiktighet krävs när det gäller detta. Det kan finnas risker med att samla en grupp av människor med liknade problem på det här sättet. Risken finns att de istället påverkar varandra negativt, att någon eller några individer återfaller i kriminalitet eller narkotikabruk och drar med sig flera. Men, som tydligt framgick i samtal med projektgruppen och i samtal med deltagarna själva, så känner deltagarna redan varandra. Många av dem har vuxit upp tillsammans och skulle i stor utsträckning ha umgåtts ändå. Att träffas och umgås inom projektet verkar snarare ha haft positiva effekter för dem. Enligt projektgruppen ”pushar

och peppar killarna varandra” (Samtal med projektgruppen), och det var även den uppfattning jag fick i mina intervjuer och av mina fältobservationer.

5.2 Projektets vidareutveckling

5.2.1 Förändringar i arbetsgruppen

Under våren år 2014 slutade två av lotsarna. Därefter arbetade projektet tillsvdare med två lotsar och de två projektledarna, som i mån av behov också fungerade som lotsar, till dess nya lotsar kunde rekryteras. Först under hösten 2014 påbörjades rekryteringen och målet var då att anställa fyra nya lotsar eftersom projektet hade hög arbetsbelastning och många deltagare. Anställningen av nya lotsar tog mycket lång tid, vilket kan ha haft flera orsaker. Enligt projektledarna tog det dels lång tid att få ut en annons om tjänsten då denna måste godkännas i flera led, dels fanns det en viss försiktighet hos projektledarna själva som ville hitta personer som var ”rätt” för jobbet. I denna andra rekryteringsomgång lades ännu större vikt vid personliga egenskaper och något mindre vikt vid tidigare arbetserfarenhet. De sökande intervjuades vid flera tillfällen och fyra valdes ut och dessa träffade även arbetsgruppen (lotsarna). Projektledarna menade att ett ytterligare problem i rekryteringen av nya lotsar var att det då bara återstod cirka ett år av projekttiden. Detta, menade projektledarna, gjorde tjänsten mindre attraktiv för sökande som redan hade fast jobb och inte var beredda att säga upp sig för ett så kort uppdrag (Samtal med projektledare, 20/11-2014, 17/12-2014). Trots att målet var att anställa fyra nya lotsar och efter ett tidsödande rekryteringsarbete anställdes till sist endast en ny lots, under våren 2015. Dessvärre fick den nya lotsen lämna projektet efter cirka sex månader. Man anställde även en tidigare deltagare som projektassistent i början av 2015. Projektassistents uppdrag var att hjälpa till i den dagliga verksamheten, handla mat, ringa deltagare och påminna dem om möten och dylikt.

I början av 2015 sjukskrevs en av projektledarna på obestämd tid på grund av stressrelaterad sjukdom. Efter cirka sex månaders sjukskrivning beslutade hon att inte komma tillbaka till projektet. Sjukskrivningar bland personalen ökade i sin tur arbetsbelastningen ytterligare hos den övriga personalen i projektet. Personalbristen ledde också till att man ibland tvingades stänga kontoret eftersom det, av säkerhets skäl, måste vara bemannat med minst två personer.

Detta var under perioder svårt eftersom både lotsar och projektledare ofta deltog i möten utanför projektets lokaler (Samtal med lots och projektledare, 20/11-2014).

Rekryteringen av ny personal fortsatte under 2015 och när det blev klart att den ena projektledaren inte skulle komma tillbaka beslutade man sig för att anställa två nya medarbetare under hösten 2015. De två nya medarbetarna hade olika yrkesbakgrunder, den ena hade själv bott i området i 30 år och hade lång erfarenhet av arbete i Tensta och Rinkeby, där han arbetat som bland annat fritidsledare. Den andra hade arbetat på Stadsmissionen senaste sju åren med framförallt bostadsfrågor med fokus på hemlöshet i kombination med narkotikabruk (Intervjuer med lotsar 11/11-2015).

Reflektioner

Arbetsbelastning och resurser

Alla i projektgruppen var, som tidigare nämnts, mycket engagerade och hade en vilja att hjälpa deltagarna. Min bedömning är att projektets eventuella framgångar är starkt kopplade till personalens personliga engagemang och roll i lokalsamhället. Jag tror dock att det fanns en risk att man ibland överskattat sin kapacitet. Den höga arbetsbelastningen t.ex. gjorde att lotsarna hade svårt att hinna föra journalanteckningar och att fylla i arbetsplaner och individuella handlingsplaner för deltagarna. En allt för hög arbetsbelastning och brister i dokumentationen kan ha påverkat projektgruppen negativt och i slutändan försämrat kvaliteten av insatserna för deltagarna. Dessutom kan bristande dokumentation ha försämrat kvaliteten på utvärderingen av projektet.

Under projektets andra år blev arbetsbelastningen ännu högre på grund av att två av lotsarna slutade. Att projektet under en lång tid var så pass underbemannat fick också följd. Projektgruppen försökte kompensera för personalbristen genom att arbeta mer, både kvällar och helger, för att deltagarna inte skulle bli lidande. Detta var dock, fullt förståeligt, omöjligt att göra i längden. Kontoret fick ibland, som nämnt, stänga. Projektet drabbades också av sjukskrivningar, som sannolikt hade samband med den mycket påfrestande arbetssituationen.

Brister i arbetsmiljön var ytterligare en faktor som skapade stress och frustration hos projektgruppen, lokalerna svarade inte mot projektets behov. Det fanns i praktiken två fasta datorplatser för sex anställda, de saknade avskilda rum för att gå undan till då de behövde ha enskilda samtal med deltagare, varandra eller för telefonsamtal. Detta var ett stort problem då

de anställda dagligen hanterade konfidentiell information. I praktiken innebar detta att samtal av konfidentiell karaktär och telefonsamtal genomfördes i trapphuset, i bilen eller utomhus. Bristande utrymmen var alltså ett problem redan från projektets start. Frågan togs upp av projektledarna upprepade gånger under styrgruppsmöten (Workshop med projektgruppen, 11/12-2013 och fältanteckningar). Detta uppmärksammades i styrgruppen och under våren 2015 kunde projektet flytta in i nya, större lokaler.

5.2.2 Samarbetet med myndigheter och övriga aktörer

Samverkan med andra myndigheter fungerade enligt projektgruppen överlag bra. En del representanter för några av aktörerna visade dock, framförallt i början, inte den förståelse för målgruppens problematik och behov som projektgruppen hade önskat. Projektledarna tog i dessa fall kontakt med berörda myndigheter och diskuterade situationen. Efter sådana samtal fungerade kontakten bättre, enligt lotsarna och projektledare (Intervju med projektgruppen och projektledares daganteckningar, 24/9-2013).

För att utarbeta samverkansrutiner mellan de olika aktörerna i projektet skapades en arbetsgrupp. Denna bestod av biträdande enhetschefer för ekonomiskt bistånd från båda stadsdelarna, biträdande enhetschefer från All Teamet i Spånga- Tensta och Rinkeby- Kista mottagningen, kriminalvården och Jobbtorget. Arbetsgruppen skulle se till att samverkansöverenskommelser fungerade och förankra beslut hos sina respektive enheter så att alla medarbetare hölls informerade (Kommunikation med projektledare, 12/3-2014). Under våren 2014 författade de olika samverkansparterna tillsammans med projektledarna skriftliga samverkansrutiner som tydliggjorde respektive parter ansvar och begränsningar.

Polisen

Samarbetet med polisen fungerade enligt både projektledare och kontaktpoliser tämligen väl. Till en början fanns en önskan om förbättring i samarbetet både från projektets och från polisens sida. Projektet ville ha snabbare rapportering från polisen i händelse av återfall och polisen ville ha tydligare och snabbare information från projektet om nya deltagare och om projektgruppen misstänkte återfall (Projektledares daganteckningar, 9/9-2013). Hos projektgruppen fanns i samarbetets början en känsla av att kontakten med polisen alltid togs på projektets initiativ och projektgruppen ville ha en mer regelbunden och ömsesidig kontakt, för att kunna hålla

informationen om deltagarna uppdaterad från båda sidor. En god kontakt med polisen skapade bättre förutsättningar för projektgruppen att snabbt agera om de misstänkte en risk för återfall hos någon av deltagarna (Workshop med projektgruppen, 11/12-2013).

Efterhand fungerade kommunikationen med polisen både bättre och snabbare enligt projektledare (Samtal med projektledare, 24/2-2014). Ett problem som gjorts att kontaktpolisernas rapportering om återfall ibland varit långsam var (som jag nämnde tidigare) att systemet med spärrmarkering i polisens system inte alltid uppmärksammades bland kollegor. Om en deltagare i SIG kom i kontakt med polisen (oavsett var i landet) skulle kontaktpoliserna i projektet kontaktas (se avsnitt 4.1.5). Det hände dock att detta inte gjordes eller att det inte gjordes omedelbart i samband med händelsen och då kunde det dröja innan kontaktpoliserna fick reda på det och i sin tur kunde rapportera till projektet (Intervju med kontaktpoliserna, 12/11-2015).

De två kontaktpoliserna gjorde även spontana besök i projektets lokaler, där de fikade och samtalande med deltagare och projektgruppen (Fältobservation, 8/5-2014, projektledares daganteckningar 6/3-2014). Kontaktpoliserna beskrev detta som ett sätt att förbättra relationen mellan polisen och målgruppen och samtidigt som ett sätt att påminna om sin närvaro i projektet (Intervju med kontaktpoliserna, 12/11-2015).

Arbetsmarknadsförvaltningen, Jobbtorg

Inom projektet diskuterades flera möjliga samarbetsformer med arbetsmarknadsförvaltningen (Projektledares daganteckningar, 13/9-2013). Under 2013 började man etablera ett samarbete mellan projektet och det lokala Jobbtorget (som är en del av arbetsmarknadsförvaltningen) (Projektledares daganteckningar, 16/9-2013). En studie- och yrkesvägledare från Jobbtorget började besöka projektet en gång i veckan för att erbjuda rådgivning till deltagarna. Detta arbetssätt blev snabbt populärt och kom att utvecklas vidare (Projektledares daganteckningar, 31/1-2014 & 2/6-2014). Efterhand beslutade man att projektledare eller lotsar istället skulle besöka Jobbtorget i deras lokaler tillsammans med några utvalda deltagare varje vecka. Denna anpassning följde av det alltför stora ”tryck” som uppstod när studie- och yrkesvägledare kom till projektets lokaler. Jobbtorget representant berättade att hon snabbt ”blev känd som hon kunde fixa jobb!” och att det var bättre att projektledarna tog med sig några personer åt gången, dels för att hon inte hann med alla annars och dels för att då kunde projektledarna först göra en

bedömning av vilka deltagare som var redo att börja arbeta (Intervju med representanter från Jobbtorget Kista, 12/10-2015).

Arbetsmarknadsförvaltningen startade under våren 2014 en mer riktad insats för målgruppen genom så kallade arbetslag. Arbetslag var en betald arbetsträning för unga mellan 20 och 25 år med en kriminell eller annan social belastning och för vilka en vanlig ungdomsanställning inte ansågs lämplig. I arbetslagsinsatsen ingick arbetsträning med lön, coachning, info om A-kassa och arbetsmarknadsfrågor, värderingsövningar om till exempel social kompetens och beteendemönster, konsekvensanalys, studie- och yrkesvägledning samt kontinuerlig feedback och återkoppling (Projektledares daganteckningar, 2/4-2014).

Möjligheter att delta i denna insats och ungdomsanställningar fick flera av projektets deltagare bara tack vare samverkan med Jobbtorget. Jobbtorget studie- och yrkesvägledaren beskrev detta samarbete som mycket framgångsrikt och berättade att det gått väldigt bra för majoriteten av projektets deltagare som de arbetat med (Intervju med representanter från Jobbtorget Kista, 12/10-2015). I början av 2016 slutade projektets kontaktpersoner på Jobbtorget (studie-yrkesvägledare och jobb-coach) och ersattes av en ny studie- och yrkesvägledare och en ny jobb-coach som tog vid i samarbetet med projektet.

Även de nya kontaktpersoner på jobbtorg var mycket positiva till samarbetet med SIG och hade flera idéer om hur samarbetet kunde förbättras. De berättade att det har varit en del problem med arbetslagsanställningarna. SIG hade fått ”väldigt många platser” och projektdeltagare hade stått på kö till arbetslag i flera månader utan att få någon coachning: Alla visade sig dessutom inte var redo för att börja i arbetslag. Enligt de nya jobbtorgskontakterna hade de haft mycket problem med droger på arbetslagsanställningarna så under våren beslutade jobbtorget att avvakta lite och jobba mer med förberedelser och planering innan de skickade ut SIG deltagare till arbete istället för att få fram så många jobb som möjligt så snabbt som möjligt. De ville även införa drogtestar på arbetsplatserna (Intervju med Jobbtorgsrepresentanter, 7/6-2016).

Här framkom alltså något olika uppgifter beroende på vem man frågade. Min slutsats av detta är att projektet var mycket beroende av individerna som arbetar både i och med projektet. Enligt statistik som jobbtorget själva har tagit fram har 108 personer kommit till Jobbtorget via projektet under perioden januari 2014 – november 2016. 96 av dessa har skrivits in hos jobbtorget (15 av dessa 96 har skrivits in två eller fler gånger). SIG deltagarna har i snitt varit inskrivna hos jobbtorget 8,9 månader. 38 deltagare har erbjudits arbetslagsanställningar och 16 har erbjudits ungdomsanställningar. Däremot saknas uppgifter om hur många som faktiskt

fullföljt dessa anställningar (en del har bara dykt upp en dag på arbetsplatsen) så det är inte möjligt att dra några slutsatser om hur framgångsrik denna insats faktiskt var utifrån dessa uppgifter.

Ärenden rörande 19 deltagare från projektet har emellertid avslutats av Jobbtorget efter att de har anvisats ett ordinarie arbete. Ytterligare 50 personers ärenden har avslutats av annan anledning (till exempel att deltagaren inte hållit kontakten). De resterande var fortfarande aktiva hos Jobbtorget vid tiden för data insamlingen (Statistik över SIG deltagare från Annika Davén, Jobbtorget Kista 7/12-2016). Dessa utfall ses som mycket framgångsrika av projektgruppen, eftersom denna målgrupp har haft mycket svårt att få jobb tidigare och saknar erfarenhet.

Arbetsförmedlingen

De flesta deltagarna skrev, som tidigare nämnts, in sig hos Arbetsförmedlingen när de började i projektet. Några deltagare skrevs dock ut av Arbetsförmedlingen på grund av att de inte skötte sin planering med Arbetsförmedlingen. (Projektledares daganteckningar, 29/10-2013). Projektet möttes inledningsvis av viss irritation från Arbetsförmedlingens sida i samband med att flera deltagare hoppade av en utbildning som Arbetsförmedlingen hade ordnat platser till. Projektgruppen menade att de hade förståelse för denna reaktion, men samtidigt att Arbetsförmedlingen borde ha förståelse för denna specifika målgrupps problematik (Intervju med projektgruppen, 28/11-2013).

För att underlätta kontakten mellan deltagarna och Arbetsförmedlingen beslutade Arbetsförmedlingen och projektgruppen i början av 2014 att en arbetsförmedlare skulle komma till projektets lokaler en eftermiddag i veckan för att träffa deltagare. Detta arrangemang tycktes fungera bättre (Projektledares daganteckningar 9/1-2014).

Frivården

Ett samarbete med frivården initierades under våren 2014 och det beslutades att en representant från frivården skulle komma till fältkontoret en gång i månaden för att träffa de deltagare som hade kontakt med frivården på plats i projektets lokal (Projektledares daganteckningar, 21/3-2014). Frivårdens representant berättade att hon såg mycket positivt på samverkan med projektet och att arbetet med frivårdsklienterna blev mycket effektivare när de deltog i SIG. Hon menade att eftersom dessa personer hade så många behov på olika nivåer och frivårdens

huvuduppdrag var att arbeta mot kriminella attityder så gick detta uppdrag lättare när deltagarna samtidigt fick hjälp från SIG (Intervju med Frivårdens representant, 16/10-2015).

Boenden

Många av projektets deltagare saknade stabila boenden, flera flyttade runt bland vänner. Många deltagare fick lösa sina boendesituationer genom att bli inneboenden hos familjemedlemmar. Några av deltagarna fick tillfälliga boende genom Snabba Boende. Av dessa var det några som misskötte sig och inte följde boendets regler. Projektgruppen informerades då om detta genom beställande handläggare från socialtjänsten och hade samtal med de deltagare som är placerade på det aktuella boendet (Projektledares daganteckningar, 23/9-2013). Några deltagare sades upp från boendet på grund av att de upprepat misskött sig och brukat droger på boendets område (Projektledares daganteckningar, 2/10-2013). I samband med att deltagare sades upp från boenden framkom att det fanns en del missförstånd, bland andra myndigheter, kring projektets syfte och ansvar. Projektledaren blev vid ett tillfälle uppringd av en handläggare och ombedd att informera deltagaren om att han måste lämna boendet. Detta var den handläggande socialsekreterarens ansvar (Projektledares daganteckningar, 7/10-2013). Att lägga över detta på projektet kunde förstöra det förtroende som byggts upp mellan deltagaren och projektet.

Försörjningsstöd, socialtjänsten

I november 2013 beslutades om ett tillfälligt inskrivningsstopp för nya deltagare till projektet. Det höga antal deltagare i projektet som fick försörjningsstöd ansågs ha inneburit en alltför stor kostnad för socialtjänsten (Projektledares daganteckningar, 13/11-2013). Inskrivningsstoppet i försörjningsstöd skulle vara kvar till dess projektet kunde visa på positiva resultat i form av att deltagare blivit självförsörjande genom arbete eller studier, det vill säga inte längre var i behov av försörjningsstöd. Spånga-Tenstas stadsdelsdirektör begärde en sammanställning av projektets deltagare för att kunna göra en prognos för utvecklingen. Projektledarna menade dock att det var viktigt att betrakta detta som en tillfällig kostnad och en långsiktig investering (Projektledares daganteckningar, 13/11-2013). Under våren 2014 upphörde inskrivningsstoppet igen och projektet kunde åter ta in nya deltagare.

Sammanfattningsvis

Projektet hade långt många fler deltagare än vad som någon av de inblandade aktörerna initialt förväntat sig. Projektledarna förmodade att det var därför som de andra myndigheterna inte ansåg sig ha tillräckliga resurser för att ta emot det höga antalet deltagare. Projektets syfte var att samordna myndighetsinsatser och underlätta anpassningsprocessen för sina deltagare (Projektplanen). Projektgruppen stötte dock på en del hinder, de upplevde att dem olika myndigheterna ibland saknade tydliga riktlinjer för hur de skulle arbeta med projektets deltagare och de kände sig ibland motarbetade av handläggare som saknade förståelse för målgruppens problematik. Detta var ett övergripande problem som gäller både försörjning, boende och sysselsättning (Projektledares daganteckningar, 30/4-2013 och Workshop med projektgruppen 11/12-2013).

När det gäller samverkan med myndigheter och andra aktörer, var det tydligt att det till en början var oklart för de olika parterna vad projektet skulle och kunde göra och hur de berörda myndigheterna skulle arbeta med projektets deltagare. Detta uttrycktes så här i projektledares daganteckningar,

”Nu är det viktigt att tydliggöra vem som gör vad. SIG är inte arbetsförmedling, bostadsförmedlingen eller frivård. Vi ska inte uppfinna hjulet igen. Vi ska samordna, skapa arbetsrutiner för att jobba med målgruppen och utifrån individuella behov hitta de aktörer som ska agera kring personen. Nu är vi där, vi håller på att tydliggöra rollerna och hitta nya lösningar men **de andra aktörerna i projektet måste nu ta en mer framträdande roll.**” (Projektledares daganteckningar, 13-14/11-2013).

Under våren 2014 upprättades samverkansrutiner mellan projektet och dess samverkansparter vilket förbättrade samarbetena, enligt projektledarna. Efterhand fick en eller några personer på de olika myndigheterna i uppdrag att arbeta mot projektet, till exempel på Frivården, arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsförvaltningen. Detta tydliggjorde och förbättrade samverkan ytterligare.

Reflektioner

Att samordna myndigheter

Min uppfattning är att engagemanget var stort hos de ovan nämnda myndigheterna och förvaltningarna. Samtliga berättade om hur viktigt detta projekt var (Intervjuer med representanter och myndigheter). I praktiken fanns det dock en del brister och det var till en början mycket oklart för de olika parterna (kriminalvård, arbetsförmedling, arbetsmarknadsförvaltning) *hur* de skulle arbeta med projektet, detta blev emellertid tydligare ju längre tid som gick. Man hittade engagerade kontaktpersoner på myndigheter och hos andra samverkansparter som var mycket positiva till att arbeta med SIG. Kontaktpersonerna på de olika myndigheterna berättade dock att det var svårt att sprida information och kunskap om SIG på sina respektive arbetsplatser och bland sina kolleger (Intervju med kontaktpoliser, 12/11-2015 och Intervju med frivårdens representant 16/10-2015).

Ett problem kvarstod således, nämligen vad händer när dessa engagerade kontaktpersoner slutar, blir sjukskriva eller får andra arbetsuppgifter. För att samverkan ska bli hållbar krävs att samverkansrutinerna förankras hos de olika myndigheterna, inte bara hos enstaka individer på myndigheten.

Viktigt att notera är att detta projekt involverade två olika stadsdelar vilkas förvaltningar hade olika arbetssätt och rutiner. Till exempel fick projektgruppen erfara att Spånga- Tensta stadsdelsförvaltning och Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltning hade olika rutiner när det gäller bedömningar av vilka som beviljades försörjningsstöd (FoS) (Projektledares daganteckningar, 2/9-2013). Detta skulle enligt min uppfattning kunnat utgöra ett problem; deltagarna träffades, umgicks och pratade med varandra på fältkontoret. Kännedom om att deltagare från den ena stadsdelen hade lättare att få försörjningsstöd än deltagare från den andra skulle kunnat skapa en känsla av orättvisa och irritation. Detta verkade dock inte inträffa. Istället diskuterade projektgruppen med FoS- handläggarna och jobbade för att deltagarna skulle få det stöd de behövde. Enligt projektgruppen visade deltagarna förståelse och uppskattning gentemot lotsarnas arbete (Projektledares daganteckningar, 2/9-2013 och samtal med projektgruppen).

6. Fas 3 – Projekttidens slut och omorganisering

Projektet med sociala insatsgrupper skulle ha pågått i tre år, varefter det skulle beslutas om SIG skulle bli en permanent verksamhet i stadsdelarna eller inte. Under hösten 2015 diskuterades huruvida sociala insatsgruppers verksamhet i stadsdelarna skulle bli permanent i Spånga-

Tensta och att ytterligare en verksamhet med sociala insatsgrupper skulle startas upp i Rinkeby-Kista stadsdel. Projektgruppen från Rinkeby- Tensta skulle under år 2016 vara med i uppstarten av denna verksamhet (Samtal med projektledare, 3/12-2015). Inför årsskiftet 2015/2016 beslutades dock istället att SIG skulle fortsätta sin verksamhet i projektform ytterligare ett år, fram till januari 2017, och innan dess skulle ett nytt beslut fattas om SIGs framtid.

Under sommaren 2015 skedde en strukturell omorganisering, sociala insatsgrupperna för unga vuxna, som tidigare varit ett projekt under All- teamet på Individ och Familjeomsorgen, blev istället en verksamhet inom den nya avdelningen Stadsdelsutveckling på Spånga- Tensta stadsdelsförvaltning (Samtal med projektledare).

Under våren 2016 tillsattes en utredning för att undersöka vilken form av SIG som skulle vara mest lämplig i framtiden. Att man skulle fortsätta med SIG i någon form verkade självklart. Det rörde sig i huvudsak om två möjliga alternativ 1) SIG skulle dela på sig så att en SIG arbetar i Rinkeby och en i Tensta. 2) de ska fortsätta på samma sätt som en SIG som jobbar mot båda stadsdelarna.

De anställda i projektet ville själva att verksamheten skulle delas in i två eftersom det var, enligt dem, påfrestande att arbeta mot två olika stadsdelsförvaltningar med olika regler och arbetssätt. De ansåg att det skulle vara bättre och effektivare att dela på sig och jobba mot varsin stadsdel, även om de fortfarande skulle kunna samarbeta i viss mån. Det som talade emot detta alternativ var att det skulle krävas större resurser från stadsdelarna och från polisen. Polisen ville att de skulle fortsätta som en SIG, enligt projektledaren, för att det skulle innebära mer arbete för polisen att samarbeta med två SIG (Samtal med projektledare 8/6-2016).

Styrgruppsmöte hölls 20/6-2016 där utredningen skulle presenteras. Rinkeby- Kista stadsdelsförvaltningen anförde vid mötet att de ville ha mer betänketid och beslutet sköts upp till september 2016. Till slut beslutades att Spånga-Tensta permanentar verksamheten med SIG där de kommer att bli en egen enhet inom stadsdelsförvaltningen. Spånga-Tensta kommer att skriva ett tvåårsavtal med Rinkeby-Kista så att Rinkeby-Kista kommer att köpa tjänster från Spånga-Tensta. I praktiken kommer SIG således att fortsätta sitt arbete på samma sätt som under projekttiden med samma personal. Ytterligare en samordnare kommer att anställas (Korrespondens med projektledare, 23/11-2016).

7. Sammanfattning och reflektioner

I projektets början var otydligheten och de bristfälliga riktlinjerna för hur de olika aktörerna skulle samverka och arbeta med projektets deltagare ett stort hinder för detta projekts framgång. Projektet hade många intresserade deltagare men upplevde att det gick långsamt att slussa vidare deltagarna till berörda myndigheter. Efter hand skapades samverkansrutiner och kontaktpersoner utsågs hos de olika samverkansparterna vilket hade mycket positiva effekter. Både projektets anställda och kontaktpersonerna på de olika myndigheterna beskrev samarbetet som mycket givande. Man hittade nya vägar att arbeta med SIG deltagarna och flera deltagare tog sig in på arbetsmarknaden eller påbörjade utbildningar med hjälp av projektets stöd och ett gott samarbete med bland annat Jobbtorget (Fältanteckningar och intervjuer med deltagare).

Resultaten från denna processutvärdering och från intervjuerna med deltagare är mycket positiva och tyder på att sociala insatsgrupper behövs och fyller en viktig funktion. Projektet arbetade inte enbart med samverkan mellan myndigheter. Det bidrog även med stöd i kontakten med myndigheter, motivation, råd och rutiner, faktorer som är nödvändiga för att deltagarna skulle kunna utnyttja samhällets resurser. Vilka effekter detta får på brottsligheten hos deltagarna och i området återstår dock att se.

En stor del i projektets framgång har varit dess tillgänglighet och att personalen som arbetar både i projektet och hos deras samverkansparter är mycket engagerade i arbete. Man har helt enkelt rekryterat eldsjälar som även arbetar på sin egen fritid för att hjälpa projektdeltagarna. Detta är beundransvärt, men vad händer när dessa personer byter jobb, blir sjukskrivna eller går i pension?

Samma faktorer som gör denna typ av projekt framgångsrika gör dem också sårbara. En verksamhet som är så bunden till enskilda medarbetare är mycket svårt att göra till ett långsiktigt hållbart arbetssätt. Projektet har också haft problem på grund av hög arbetsbelastning, underbemanning och relativt stor personal omsättning under de fyra åren. Under en period då en av projektledarna och flera lotsar slutade var situationen mycket besvärlig. Man kan nog påstå att det var den andra projektledarens mycket stora engagemang, goda förankring i lokal området och skicklighet som var projektets största tillgång.

Projektets samverkan med olika myndigheter och andra samverkansparter har utvecklats och förändrats under projekttiden. Trots detta kan inga tydliga skillnader ses i intervjudeltagarnas

svar på frågor om deras upplevelser av projektets förmåga att hjälpa dem upphöra med brottslighet eller annat antisocialt beteende. Undantaget några av de allra första deltagarna som upplevde att de fick vänta länge på att ”någonting hände”. Detta kan förklaras med att då de första deltagarna skrevs in hade projektet inte ännu kommit igång med samverkan. Bortsett från detta har svaren sett mycket lika ut under hela perioden för datainsamlingen (juli 2013-november 2016) trots förändringar i samverkansformer, kontaktpersoner på myndigheter och personal i projektet. Detta kan dels förklaras med att vissa nyckelpersoner funnits med under hela projektet, dels att mycket av den hjälp som deltagarna behövde var socialt stöd och stöd i kommunikationen med myndigheterna samt försörjningsstöd.

8. Referenser

Aspers, P. (2011). *Etnografiska metoder*. Malmö: Liber

Nilsson, Anders (2002). *Fånge i marginalen: uppväxtvillkor, levnadsförhållanden och återfall i brott bland fångar*. Diss. Stockholm : Univ., 2002

God forskningssed – Vetenskapsrådets rapport 1:2011

SOU:2010:15”Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp”.

Projektplanen

Daganteckningar

Intervjuer

<http://www.stockholm.se/-/Kontakt/Kontakta-oss/?term=216510>

<http://www.stockholm.se/Arbete/Fran-bidrag-till-jobb/Jobbtorg-Stockholm/Har-finns-Jobborg-Stockholm1/>

<http://www.svenskabrukarforeningen.se/node/5185>

<http://www.kramimoa.se/>

<http://www.ne.se/myndighetsutövning>

9. Bilagor

Bilaga 1.

Stadsdelsförvaltningarna och Arbetsmarknadsförvaltningen

Arbetsmarknadsförvaltningens uppdrag är att ”skapa effektiva insatser för att fler stockholmare ska hitta ett arbete eller börja studera. Alla stadens resurser samlas för att hitta samarbeten och utbyten mellan olika verksamheter för att minska arbetslösheten och få fler att bli självförsörjande” (stockholm.se, 5/4-2013).

Arbetsmarknadsförvaltningen har tre huvudområden; Jobbtorg, SFI (svenska för invandrare) och Vuxenutbildning. I Stockholm finns sex lokala Jobbtorg, dessa samarbetar med stadsdelarnas alla arenor som jobbar med eller kommer i kontakt med ungdomar. Jobbtorgen riktar sig mot alla arbetslösa med försörjningsstöd (Intervju med Karin Bech, Arbetsmarknadsförvaltningen, 15/3-2013). 2013 fanns två träffpunkter för ungdomar i stadsdelen Rinkeby- Kista, varav en riktade sig till ungdomar mellan 16 och 24 och det andra till ungdomar under 20 år. Dessa hade således viss åldersmässig överlappning med målgruppen i projektet och samarbetade med Jobbtorgen (Intervju med Susanne Tengberg, Rinkeby-Kista Stadsdelsförvaltning, 13/3-2013). I Kista fanns ett särskilt Jobbtorg för Ungdomar – Fokus Unga⁸. Fokus Unga hade också samordningsansvaret för särskilda ungdomsprojekt som arbetsmarknadsförvaltningen bedrev i syfte att ge förstärkt stöd för unga arbetslösa (Intervju med Karin Bech, Arbetsmarknadsförvaltningen, 24/4-2013).

Arbetsmarknadsförvaltningen arbetade även med det kommunala uppföljningsansvaret. Detta innebar att de följde upp ungdomar som inte börjat på gymnasiet alternativt hoppat av gymnasieutbildning. Denna uppföljning riktades till personer mellan 16-19 år, således var projektets deltagare inte aktuella för denna insats men de kunde ha varit det tidigare (Intervju med Karin Bech, Arbetsmarknadsförvaltningen, 24/4-2013).

⁸ Huvudmålgruppen för Fokus Unga är unga med försörjningsstöd. Fokus Unga har även öppet hus en kväll i veckan för alla unga på Järvafältet som vill komma och prata arbete, studier och framtidsfrågor eller träffa en studie- och yrkesvägledare (Karin Bech, Arbetsmarknadsförvaltningen, 24/4-13).

Målgruppen (20-29) nåddes även via MERIT, ett projekt inom Fokus Unga, som hade i uppdrag att arbeta uppsökande mot unga som varken studerade eller arbetade och som bodde i någon av stadsdelarna runt Järvafältet. MERIT riktade sig till unga mellan 16 och 29 år som hade försörjningsstöd och var inskrivna i Jobbtorg Stockholm, eller deltog i Arbetsförmedlingens ungdomsgaranti, alternativt hade hamnat helt utanför systemen och som bodde i Järvaområdet (Intervju med Susanne Tengberg, Rinkeby-Kista Stadsdelsförvaltning, 13/3-2013). Skillnaden mellan MERIT:s målgrupp och målgruppen i projektet var att projektet riktade sig mot *livsstilskriminella* i åldern 20-29 år. Dessutom krävde projektet att deltagarna lämnade samtycke till informationsutbyte mellan berörda myndigheter (Projektledares daganteckningar, 20/2-2013).

Det fanns även ett projekt som kallades FILUR inom Fokus Unga som hade en delvis överlappande målgrupp. FILUR riktade sig mot ungdomar från jobbtorgen mellan 16-24 år, som hade svårt att hitta sysselsättning (Intervju med Karin Bech, Arbetsmarknadsförvaltningen, 15/3-2013).

Frivården och Kriminalvården

”Huvudregeln är att om du behöver t.ex. någonstans att bo, ett arbete eller vård ska du få hjälp via samhällets ordinarie resurser, precis som alla andra medborgare. Kriminalvårdens roll är att utreda och vid behov förmedla hjälpen.”(KV, 2013).

Frivården är i kontakt med kriminalvårdsklienten både innan straffet börjar avtjänas och under strafftiden. Alla kriminalvårdsklienter har en handläggare som bland annat har till uppgift att göra upp en plan för vad man ska göra under strafftiden och vid frigivningen. Kriminalvården deltog även i samarbetet Krami (se nedan) (Intervju med Gunnar Wretling, Frivården, 8/3-2013).

Kronofogden

Kronofogdens uppdrag är att driva in skulder, hantera ansökningar om betalningsföreläggande, bedöma ansökningar om skuldsanering och arbeta förebyggande (Kronofogden, 2013). En del av deltagarnas problembild bestod i att de hade stora skulder till följd av bland annat skadestånd efter brott de begått (Projektledares daganteckningar, 14/5-2013). För att informera deltagarna om skuldsanering⁹ ordnade projektgruppen med föreläsningar med skuld- och budgetrådgivare på fältkontoret (Lots daganteckningar, 19/-2013 och samtal med projektgruppen 28/11-2013).

Försäkringskassan

Försäkringskassan arbetar inte, enligt egna uppgifter, på något särskilt sätt mot målgruppen men de ansåg att det var ett viktigt arbete med sociala insatsgrupper och att det var viktigt för Försäkringskassan att vara en part i det (Intervju med Karin Daun, 14/3-2013, Försäkringskassan).

Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingen arbetar redan aktivt mot denna målgrupp genom samarbetet Krami (se nedan).

Krami

Krami var ett samarbete mellan Kriminalvården, Arbetsförmedlingen, och kommuner. Syftet med samarbetet var att underlätta för kriminalvårdens klienter att komma in på arbetsmarknaden (Intervju med Gunnar Wretling, Frivården, 8/3-2013). Syftet med Krami var att myndigheternas samarbete skulle ge bättre förutsättningar för klienterna att få och behålla arbete och därmed minska återfallen i brott. Krami arbetade med yrkesinriktad rehabilitering och vände sig till vuxna män och kvinnor som på grund av sin kriminella och sociala bakgrund har haft svårt att

⁹ Skuldsanering innebär i korthet att en individ befrias från ansvaret att betala sina skulder, ett krav för skuldsanering är att individen inte bedöms kunna betala sina skulder inom överskådlig tid. En betalningsplan upprättas och sträcker sig vanligen över fem år, under denna tid lever individen på existensminimum, om denna plan sköts under de fem åren befrias individen därefter från sitt betalningsansvar (Kronofogden, 2013).

få arbete eller utbildning. Metoden de använde byggde på konsekvenspedagogik, att lära sig att förstå sambandet mellan sina handlingar och konsekvenserna av dessa (<http://www.kramimoa.se/>).